

26 09 2018

Аз тамошои хамоиши солони САХА дар Варшава оид ба ҳукуки инсон чанд бардошт ҳосил шуд. Аз қабл ин нишаст ва, баҳусус, дар масъалаи ҳузури аъзову роҳбарони ТТЭ ХНИ ва иштироки ҳаёти Тоҷикистон сарусадҳои зиёд ба вучуд омада буд. Ин воқеист, зеро акнун дар ҳуди САХА ҳам ба ин нукта сарфаҳм рафтанд, ки гарази ХНИ аз иштирок дар нишаст чисту Ҳукумати Тоҷикистон чи ҳадафҳо дорад. Аммо он чи ки дар ҷараёни баргузори чаласа мушоҳида шуд, баёнгарӣ он аст, ки ХНИ дар воқеъ, дар Аврупо ҳам ба унвони як ташкилоти таҳрибкор эътироф гардидааст.

Қабл аз он ки ба тафсири ин нукта пардозем, чанде аз ин мушоҳидаҳо зикр месозем:

1. Масъулони САХА дар рафти чаласа намояндагони ТТЭ ХНИ - ро маҳз барои бетартибӣ (аксбардорӣ ба беинозат, гуфтугӯи баланди байниҳамдигарӣ, бемаврид иваз кардани ҷойи нишастӣ худ, банд кардани ҷойи нишастӣ намояндагони дигар кишварҳо) аз толор берун карданд.

2. Маҳз барои пешгирӣ аз рафтори бадахлоқонаи наҳзатиҳо ODHR – Дафтари институтҳои демократӣ ва ҳукуки башари САХА, ки масъули ташкили ин конфронс аст, дар муқаррароти баргузори чаласа тағйирот ҷорӣ кард. Аз ҷумла, Кодекси рафтор қабул шуд, ки ташкили намоишҳои эътирозӣ, пикет ва раҳпаймоӣҳо иҷозат намедихад, ё маҳдуд мекунад. Баъди ин, наҳзатиҳо бо гирифтани оғоҳӣ ба толор баргаштанд ва дар ҳолати тақрор минбаъд умуман ба чаласа роҳ дода намешаванд.

3. Хангоми баромадҳои Шарофиддин Ғадов, Сайдалӣ Ашӯров, Илхомҷон Ёқубов, Муҳиддин Кабирӣ, Алим Шерзамонов, ки ҳама суҳанҳои якдигарро тақрор карда, тартиб додани рӯйхати ба истилоҳ “Магнитский”, ҷорӣ кардани таҳримот нисбат ба мансабдорони сатҳи болоии Ҳукумати Тоҷикистон, “таъқиб шудани ҳудашону дигарандешон”, набудани озодии баён ва гайраро аз ҷониби мақомот иброз медоштанд, модератори чаласа, ҷандин маротиба ҳарфи онҳо бурда, талаб кард, ки “нисбат ба ҳукумат зиёдагӯӣ ва муболиға накунад”, “бо далелҳои воқеӣ суҳан кунед”.

4. Вақте ҳуди Кабирӣ меҳост тавачҷуҳи чаласаро ба теракт дар Дангара нисбат ба

сайёхони хоричӣ чалб кунад ва таҳкики казияро аз нав тақозо кард, модератори чаласа ошкоро сухани ӯро бурид ва таъкид кард, ки “мавзӯи баҳс дигар аст ва аз он берун наравад”.

5. Дар ҷараёни баҳсу баррасиҳо маълум гардид, ки САҲА фиреби дигари нахзатихоро низ фаҳмидааст. Бархе масъулони ин созмон ишора карданд, ки ба ном эътилофи “Паймони миллии Тоҷикистон” дар асл, ин ҳамон ТТЭ ХНИ аст, ки бо иваз кардани ном дар дигар шакл зухур кард. Яъне, ҳамаи ба ном се созмоне, ки ба ХНИ пайвастанд, аслан, аз ҷониби нахзатихои пешин таъсис ёфтаву ба кайд гирифта шудаанд. Зикри ҳолатҳои монанд ба инро метавон идома дод. Аммо ҳаминаш кофист, ҳулоша шавад, ки дигар касе ба афсонаҳои ХНИ бовар намекунад. Охири ин созмоне, ки ин ташкилоти террористӣ ба унвони “даргоҳи умед” муносибат мекард, САҲА буд, ки ҳамакунун дида мешавад, воқеияти будани ХНИ дар Аврупо ва мурочиату дархостҳои ба ин созмонро дарк кардааст.

Вакте гап сари “афсонаҳои ХНИ” рафт, қабл аз ҳама, сухбатҳои тақрор ба тақрори аъзову роҳбарони ин ташкилоти мамнӯъ пешӣ назар меояд, ки бо беасос буданашон аллақай барои ҷомеаи Тоҷикистон маълум аст. Маъмулан, “муболиға” – ин, яъне дурӯғ гуфтани аст. Аз лиҳози дипломатӣ намешуд, ки масъули САҲА худро ба сатҳи Кабирӣ ё ким-қадом подабони дигари дар паҳлуи ӯ нишаста фарораду гӯяд, “дурӯғ нагӯед”. Бинобар ин, вакте гуфт, “муболиға нақунед”, Кабирӣ аз шарми ин, ки дурӯғашро гӯш кардан намехоҳанд, ноҳинчору хичолатзада шуд. Воқеан, шармандагӣ наметавонад аз ин зиёд бошад.

Ё вакте гап сари теракҳои сайёхони хоричӣ дар Дангара рафт, ҷаро аврупоиёне, ки ин ҷо шаҳрвандонашон террор шудаанд, нахостанд Кабирӣро гӯш кунанд? Агар хоҳиш медошанд, гӯш мекарданд, аммо азбаски дар ин мавзӯъ сухбат кардани Кабирӣ барои касе ҷолиб набуд, рӯирос гуфтанд, ки “аз мавзӯъ набаро”. Яъне, аввал ин ки нишастаи САҲА марбут ба ҳуқуқи инсон аст ва нахзатиён бояд дар мавриди вазъи ҳуқуқи инсон дар Тоҷикистон бо факт сухбат кунанд. Кабирӣ ҳам, ки барои пӯшондани айби худ далеле надорад, хост самти сухбатро дигар кунад. Аммо ин макраш нагузашт. Дувум, САҲА ва дигар созмонҳои байналмилалӣ қайҳо медонанд, ки теракт дар Дангара маҳз кори дастӣ нахзатиён буд. Бигзор гузориши мақомоти тоҷик не, аммо таҳқиқоту омӯзишҳои, ки ВАО-и пешбари ҷаҳон оид ба ин ҳодиса нашр карданд, таҳлилгарону ҳуқуқдонҳои САҲА-ро водор кунанд, ки ба дурустии мавқеи Тоҷикистон шакл надошта бошанд.

Тоҷикистон ҳеч вақт манфиатдор нест, ки шаҳрвандонаш дар Аврупо террористу экстремист муаррифӣ шаванд, аммо ҳамзамон, наметавонад воқеиятро ноҳақиқат ба ҷаҳон ба ҷаҳон хазорҳои дигар хатар таҳдид кунад. Ин воқеият аст, ки Кабирӣро пайравонаш доге ба рӯи Тоҷикистонанд. Бинобар ин, ба хоҳири шустани догу пешгирии хатар пешорӯи ҷомеаи ҷаҳонӣ истода, ба зарурати мубориза бар зидди ТТЭ ХНИ ва мубаллиғону сарпарастонаш даъват мекунад.

Инро бояд бипазирем, вағарна ин саратон метавонад ба ҷони ҳар яке аз мо таҳдид кунад.

Шарифҷон САҲАРЗОДА

